

שלמים הם שלום

וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב לה: (ויקרא ז יא).¹

ויקרא רבה פרשה ט סימן ו – מה הקריבו בני נח? מי ומתי חידש קרבן שלמים?²

ר' אלעזר ור' יוסי בר' חנינא. ר' אלעזר אמר: שלמים הקריבו בני נח, ור' יוסי בר' חנינא אמר: עולות הקריבו בני נח. משיב ר' אלעזר לר' יוסי בר' חנינא: "והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן" (בראשית ד, ד) - דבר שחלבו קרב.³ זו מה עושה אותה ר' יוסי בר' חנינא? עושה אותה: משמניהם.⁴ משיב ר' אלעזר לר' יוסי בר' חנינא: "וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים" (שמות כד ה);⁵ זו מה עושה אותה ר' יוסי בר' חנינא? עושה אותה כמי שאמר: שלמים היו, בעורם, בלא הפשט ובלא ניתוח.⁶ משיב ר' אלעזר לר' יוסי בר' חנינא: "ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים לאלהים" (שמות יח יב);⁷ זו מה עושה אותה ר' יוסי בר' חנינא? עושה אותה כמי שאמר: לאחר מתן תורה נתגייר יתרו.⁸ זו מסייעת לר' יוסי בר' חנינא: "עורי צפון ובואי תימן" (שיר השירים ד טז).⁹ "עורי צפון" - זו עולה שנשחטה בצפון. ולמה קורא אותה "עורי"? דבר שהיה ישן ונתעורר.¹⁰ "ובואי תימן" - אלו שלמים שנשחטו בדרום, ולמה קורא אותה ובואי תימן? דבר שהוא לחידוש.¹¹ אף המקרא מסייע לר' יוסי בר' חנינא: "וזאת תורת העולה, היא העולה" (ויקרא ו ב) - שהקריבו בני נח. ועכשו שבאו שלמים: "וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב לה' "

¹ קרבן שלמים כבר נזכר לעיל בפרשת ויקרא (פרקים ג ו-ד), וכאן, בחתימת פירוט סוגי הקרבנות, חוזרת התורה ומוסיפה דינים ופרטים הקשורים לזבח השלמים. זכה קרבן זה לחתום את פרשת הקרבנות כפי שמסתיים פרק ז בפרשתנו: "וזאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים: אשר צנה ה' את משה בזה סיני ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה' במדבר סיני". וכבר זכינו לדון בנושא קרבן או זבח השלמים בדברינו [זבח תודה יכבדנו](#) בפרשה זו בשנה האחרת, וכאן נוסף נופך מעט.

² הדרשה שלהלן נמצאת גם בתלמוד הבבלי, מסכת זבחים דף קטז ע"א ובירושלמי מגילה פרק א הלכה יא. וכמו כן גם בבראשית רבה לד ט (פרשת נח!), במדבר רבה יד ב, שיר השירים רבה פרשה ד, פסיקתא רבתי פיסקא ה ועוד. ואנו ניצמד לנוסח [ויקרא רבה](#) בפרשתנו (מהדרת א. א. הלוי) שהוא בד"כ קרוב לירושלמי שניהם מגידולים שגדלה ארץ ישראל.

³ החלב הוא חלק ממה שחז"ל קוראים "אימורים", היינו מה שמוקרב לגבוה על המזבח ואת השאר אוכלים הכהנים והבעלים. ראה ויקרא ג ג: "והקריב מזבח השלמים אשה לה' את החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב". וכן הוא אה"כ בפסוקים רבים אחרים, כולל ההשוואה של קרבן חטאת עם שלמים, שגם חלבה היה מוקרב לגבוה (ואת עיקר הקרבן אכלו הכהנים): "וְאֵת כָּל־חֲלֵבָהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר הוֹסֵר חֲלֵב מַעַל זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהַקֵּטִיר הַכֹּהֵן הַמְזַבֵּחַ לְרִיחַ יִחַח לַה' וְכֹפֶר עָלָיו הַכֹּהֵן וְנִסְחָל לֹ" (ויקרא ד לא). אז אם התורה מדגישה שהבל הביא מחלבי צאנו, משמע שזה היה קרבן שלמים, טוען ר' אלעזר.

⁴ מה יענה ר' יוסי בר' חנינא לטיעון זה של ר' אלעזר מהבל? תשובתו: שמחלביהן אין הכוונה מהחלב של הקרבנות, אלא שהקרבנות באו ממשמני הצאן, מהכבשים המשובחים שבעדרו של הבל.

⁵ כאן כבר כתוב מפורש בפסוק "שלמים" וזבחים! שים לב שמדרש זה הולך בשיטה שאין מוקדם ומאוחר בתורה, ופרק כד במשפטים הוא לפני מתן תורה ולבני ישראל יש עדיין דין של בני נח!

⁶ תשובת ר' יוסי בר' חנינא היא בשיטת "אל תקרי": אל תקרי "שלמים" אלא "שלמים" - קרבן שלם. אבל הוא לא חולק על קביעתו של ר' אלעזר שערב מתן תורה היו בני ישראל במעמד של בני נח. ראה דברינו [כולנו גרים](#) בחג שבועות ובפרט דברי הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה פרק יג שהבאנו שם, שקרבן זה הוא הקרבן של הכניסה בברית של בני ישראל, יחד עם מילה וטבילה: "בשלושה דברים נכנסו ישראל לברית: במילה וטבילה וקרבן".

⁷ וזבח הוא בפשטות קרבן שלמים שכולם נהנים ממנו. ואם כך, יכול ר' אלעזר להביא גם ראייה מיעקב, בראשית מו א: "ויסע ישראל ויבא אל אשור ויבא בארץ שבע ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק". אלא ששם לא מסופר שאכלו ואילו אצל יתרו כתוב בהמשך הפסוק שם: "ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלהים".

⁸ והמדרש ממשיך שם ומקשר את המחלוקת אם בני נח הקריבו עולות ושלמים עם מחלוקת ר' חייא הגדול ור' ינאי אם יתרו בא לפני מתן תורה או לאחר מתן תורה: "מי שאמר קודם מתן תורה נתגייר יתרו, כמי שאמר: שלמים הקריבו בני נח. מי שאמר: לאחר מתן תורה נתגייר יתרו, כמי שאמר: עולות הקריבו בני נח". לפי שיטת ר' יוסי בר' חנינא, פרק כד שבסוף פרשת משפטים הוא לפני מתן תורה ואילו יתרו שבא אל משה שבתחילת פרשת יתרו הוא לאחר מתן תורה - אכן, אין מוקדם ואין מאוחר בתורה כפול! ואגב, אולי גם קבלנו התייחסות שונה למשמעות פרשת מינוי השופטים שיעץ יתרו למשה, אם היא לפני או אחרי מתן תורה! ראה דברינו [פרשת מינוי הדיינים](#) בפרשת יתרו.

⁹ כאן מתהפכת הדרשה ומובאים מקורות המסייעים לכאורה לשיטתו של ר' יוסי בר' חנינא שעליהן יצטרך ר' אלעזר לענות.
¹⁰ שכבר קדמו בני נח לבני ישראל ברעיון של הקרבת קרבנות, וציווי התורה בספר ויקרא הם התעוררות מחודשת - לקיים את הפולחן כדני התורה ולא "איש הישר בעיניו". ראה דברינו [ולא זבחו עוד לשעירים](#) בפרשת אחרי מות. ואגב, נראה שהמילה "ישן" שבדרשה הזו, יכולה להיקרא גם ישן וגם ישן.

¹¹ "לבוא" נראה לדרשן כפעולה חזקה וחדשנית יותר מ-"להתעורר". העולה התעוררה, אבל השלמים באו. וכבר העירו הפרשנים שלמים לאו דווקא נשחטים בדרום העזרה, אלא גם בדרום, בנגוד לעולה (ולחטאת, לאשם ושלמי ציבור) שנשחטת רק בצפון. ראה זבחים פרק ה משנה ז: "שלמים קדשים קלים שחיתתן בכל מקום בעזרה". עד כאן הדרשה המסייעת לר' יוסי בר' חנינא, שכנראה הייתה ידועה ומקובלת, אחרת אין להבין מדוע היא מהווה קושי לר' אלעזר - הרי זו "רק" דרשה על פסוק שניתן לדורשה במספר פנים ולא פסוק מהמקרא. ואמנם, מיד ממשיכה הדרשה (הכללית) ומגייסת לטיעונו של ר' יוסי בר' חנינא גם פסוקים מהמקרא. ור' אלעזר לא נשאר חייב ונותן להלן דרשה משלו על הפסוק: "עורי צפון ובואי תימן" משיר השירים.

(ויקרא ז יא) – "אשר הקריבו לה' לא כתוב כאן, אלא: "אשר יקריב לה' " - מכאן ולהבא.¹² מה מקיים ר' אלעזר למקראו של ר' יוסי בר חנינה? "עורי צפון" - לכשיתעוררו גליות הנתונות לצפון, יבואו ויחנו בדרום: "הנני מביא אותם מארץ צפון" (ירמיה לא ז). לכשיתעורר גוג הנתון בצפון יבוא ויפול בדרום ... לכשיתעורר המלך המשיח שנתון בצפון, יבוא ויבנה את בית המקדש שנתון בדרום¹³ ... זהו שכתוב: "אמר לצפון תני ולתימן אלת־כְּלָאֵי הַבְּיָאֵי בְּנֵי מִרְחֹק וּבְנֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ" (ישעיהו מג ו).¹⁴

ויקרא רבה פרשה ט סימנים ה, ט – פרפת השלום¹⁵

אמר ר' אחא: (משל) לשלטון שנכנס למדינה ועמו כיתות כיתות של ליסטים.¹⁶ אמר אחד (מבני המדינה) לחברו: מה נורא שליט זה! אמר לו: תהא פִּיֶסְטִימָא שלך טובה ואין אתה מתיירא ממנו.¹⁷ כך, כיון ששמעו ישראל פרשת קרבנות, נתייראו.¹⁸ אמר להם משה: אל תיראו, התעסקו בתורה ואין אתם מתייראים מכל אלה. זהו שכתוב: "זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים" (ויקרא ז לו). למה שלמים באחרונה? שיש בה מינים הרבה. אמר ר' סימון: פרפת זו אינה באה אלא באחרונה. למה? שיש בה מינים הרבה. כך, למה שלמים באחרונה? שיש בה מינים הרבה: אימורים למזבח, חזה ושוק לכהנים, עור ובשר לבעלים. ר' שמעון אומר: מי שהוא שלם מביא שלמים.¹⁹

אמר ר' שמעון בן יוחי: גדול שלום, שכל הברכות כלולות בו: "ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום" (תהלים כט יא).²⁰ חזקיה אמר: גדול שלום שבכל המצות: "כי תראה" (שמות כג ה), "כי תפגע" (שם ד), "כי יקרא" (דברים כב ו) - אם באת מצוה לידך אתה זקוק לעשותה, אם לאו אי אתה זקוק לעשותה. ברם הכא: "בקש שלום ורודפהו" (תהלים לד טו) - בקשהו למקומך ורודפהו למקום אחר.²¹ בר קפרא אמר: גדול שלום שדיברו הכתובים דברי בדי בתורה בשביל להטיל שלום בין אברהם לשרה ... גדול שלום: מה אם העליונים שאין בהן לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות ולא מצות ולא דְּבָבוֹת ולא מחלוקת ולא עין רעה, צריכים שלום: "עושה שלום במרומיו" (איוב כה ב), התחתונים שיש בהן כל המידות הללו, על אחת כמה וכמה!²²

¹² גם זו בעצם דרשה על פסוק, אלא שכאן, יש חיזוק מהמקרא בשל שינוי הלשון בין מצוות עולה שהיא בלשון עבר: "היא העולה" ובין לשון מצוות שלמים שהיא בלשון עתיד: "אשר יקריב".

¹³ ובמקבילה בזבחים קטז ע"א דרשה נוספת: "עורי צפון ובואי תימן, תתנער אומה שמעשיה בצפון ותבוא אומה שמעשיה בצפון וברדום". אין בעיה לדרוש את הפסוק בשיר השירים בפנים רבות.

¹⁴ והדרשה מתגלגלת עוד ואנחנו קצרנו. ברוב הנוסחאות שבדקנו ר' אלעזר עונה לדרשה של "עורי צפון ובואי תימן", אך אין לו מענה לדרשה האחרונה מהתורה עצמה: "היא העולה" כנגד "אשר יקריב". מפרט זה ומרוח הדרשה הכללית, נראה שהכפ בסוף הדיון נוטה לצדו של ר' יוסי בר' חנינה, היינו שבני נח הקריבו עולות - קרבן כליל למזבח / לגבוה. קרבן זבח שלמים, שהמזבח מקבל רק את האמורים שלו, הכהנים את החזה והשוק, ואת עיקר הקרבן אוכלים הבעלים - קרבן זה הוא חידוש של התורה וספר ויקרא הוא המקור לו. ואחרי ניתוח דרשה מעניינת זו, אנו שואלים: מה כל כך חשוב בשאלה אם בני נח הקריבו עולות ושלמים? מאי נפקא מיניה? בשל מה הדיון הארוך הזה וחזרתה של הדרשה במספר כה רב של מקורות? ובפרט לשיטת ר' יוסי בר' חנינה, למה חשוב לו להוכיח ששלמים הוא חידוש של התורה, של ספר ויקרא? אפשר כמובן לשאול גם ההפך, על ר' אליעזר, אלא ששיטת ר' אליעזר נראית פשוטה יותר ומתבססת על כך ש"זבח" זה שלמים, כפי שעולה מפסוקי המקרא עצמו (ספרנו שש פעמים) וכלשון הירושלמי (פסחים פרק ה): "כל שהוא זבח בא שלמים", מדוע "מתעקש" ר' יוסי בר' חנינה כנגדו, עד שנראה שמהלך הדרשה גם נוטה לטובתו? למה כ"כ חשוב לו להוכיח ששלמים הוא חידוש של מתן תורה?

¹⁵ נמשך לקראו במדרש ויקרא רבה בפרשתנו, וגם אם לא נמצא תשובה ברורה לשאלתנו, נתבסס מיופי לשונו ומהרעיון ששלמים הם שלום, שלמות ושמחה.

¹⁶ לסטים כאן הם חיילים ולא גזלנים. אלא אם נאמר שהדרשן מחווה כאן את דעתו על השלטון ...

¹⁷ ליברמן מציע שפיסטימא היא המקבילה (ביוונית) לדיסיפלינה בלטינית, היינו משמעת. תתנהג כשורה ואין לך לירוא מהשלטון.

¹⁸ שעל כל חטא צריך להביא קרבן.

¹⁹ ואין אונן, היינו אָבֵל, מביא שלמים שהוא שמחה. שלמים הם שלמות, שלמים באים בשמחה. ולפיכך התורה חותמת את פרשת הקרבנות בקרבן השלמים. שים לב איך הפסוק: "זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים", ממוקם באמצע הדרשה ומשרת את שני חלקיה. את החלק הראשון, כאסמכתא לכך שמי שעוסק בתורה אינו צריך להתיירא מהקרבנות; ואת החלק השני שהשלמים חותמים את פרשת הקרבנות מפני "שיש בהם מינים הרבה" ומביאים שלמות ושמחה. ועוד נחזור למדרש זה.

²⁰ משלמים ומשלמות ומשמחה אנחנו גולשים לשלום, כפי שהבטחנו בכותרת הדף. לנושא השלום כבר הקדשנו מספר דפים: [וקראת לשלום](#) בפרשת שופטים, [ברית חיים ושלום](#) בפרשת פנחס, [שלום בין איש ואשתו](#) בפרשת נשא, [שלום שלום לרחוק ולקרוב](#) ביום הכיפורים ועוד. נחזור על מקצת מהדרשות גם כאן ונשוב ונתחבר דרכן עם קרבן השלמים שהוא נושאנו הפעם.

²¹ תעשה שלום במקום שבו אתה גר: בשכונתך ובעירך, וגם רדוף לעשות שלום במקומות אחרים. באשר לשאר המצוות, שרק אם הזדמנו לידך יש לקיימן, אין הדבר מדויק, אבל העיקר הוא רוח הדרשה. ולגבי מצוות שילוח הקן ואילו מצוות יש לרדוף אחריהן ואילו לא, ראה דברינו [כי יקרא קן ציפור](#) בפרשת כי תצא.

²² דרשה זו שגם העליונים צריכים שלום מורחבת בהמשך המדרש שם בדרשתו של ר' שמעון בן חלפתא שהשלום בעליונים התחיל עוד בבריאת העולם, כאשר "ביום הראשון ברא מן העליונים ומן התחתונים" - שמים וארץ, "בשני ברא מן העליונים" - יהי רקיע בתוך המים. "בשלישי ברא מן התחתונים" - יקו המים. ברביעי מהעליונים - המאורות. בחמישי מהתחתונים - כל בעלי החיים

אמר רבן שמעון בן גמליאל: גדול שלום שדברו הכתובים דברי בדי בתורה כדי להטיל שלום בין יוסף לאחיו, זהו שכתוב: "פְּהִיתָאֲמָרוּ לְיוֹסֵף אֲנָא שָׂא נָא פִּשְׁעֵ אַחִיךָ וְחִטָּאתָם כִּי־רָעָה גְּמְלוּךָ" (בראשית נ יז), ולא מצאנו שפקד כלום.²³ אמר ר' יוסי הגלילי: גדול שלום שאפילו בשעת המלחמה אין פותחים אלא בשלום, זהו שכתוב: "כִּי־תִקְרַב אֶלְעִיר לְהִלָּחֵם עֲלֶיךָ וְקָרָאתְ אֵלֶיךָ לְשָׁלוֹם" (דברים כ ו).²⁴ אמר ר' יודן בר יוסף: גדול שלום, ששמו של הקב"ה נקרא שלום, שנאמר: "וַיִּקְרָא־לוֹ ה' שָׁלוֹם" (שופטים ו כד).²⁵ אמר ר' תנחום בר' יודן מיכן אסור לאדם לשאול בשלום חברו למקום המטונף. תני ר' ישמעאל: גדול השלום, ששם הגדול שנכתב בקדושה אמר הקב"ה: ימחה אל המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו.²⁶

רבי מאיר היה יושב ודורש בלילי שבת. הייתה שם אישה אחת, יושבת ושומעת אותו. נשתתה דרשתו, המתינה עד שגמר מה שדרש. הלכה לביתה ומצאה את הנר כבוי. אמר לה בעלה: היכן היית? אמרה לו: ישבתי ושמתתי את הדרוש.²⁷ אמר לה: כן וכן,²⁸ לא תיכנסי לכאן, עד שאת הולכת ורוקקת בפני הדרוש. ישבו שבת ראשונה, שבת שנייה ושלישית.²⁹ אמרו לה שכנותיה: עד עכשיו אתם צהובים זה לזה?³⁰ אנו נלך עמך אצל הדרוש. כיון שראה אותן ר' מאיר, צפה ברוח הקודש, אמר להן: יש מכן אישה היודעת ללחוש לעין? אמרו לה שכנותיה: עכשיו את הולכת ורוקקת בפניו וניתרת לבעלך. כיון שישבה לפניו, נתבדלה ממנו.³¹ אמרה לו: רבי, אין אני יודעת ללחוש לעין. אמר לה: אפילו הכי, רקקי בפני שבע פעמים ואני מתרפא. רקקה בפניו שבע פעמים. אמר לה: לכי אמרי לבעלך: אתה אמרת פעם אחת ואני רקקתי שבע פעמים. אמרו לו תלמידיו: רבי, כך מבזים את התורה? לא היה לך לומר לאחד ממנו ללחוש לך? אמר להם: לא דיו למאיר להיות שווה לקונו? ששנה ר' ישמעאל: גדול שלום ששם הגדול שנכתב בקדושה אמר הקדוש ברוך הוא ימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו.

ר' מני משאב³² ור' יהושע מסיכנין בשם ר' לוי:³³ גדול שלום שכל הברכות טובות ונחמות שהקב"ה מביאן על ישראל חותמיהן בשלום. בקרית שמע: "פורס סוכת שלום", בתפילה: "מעין הברכות עושה שלום".³⁴ בברכת כהנים: "וישם לך שלום" (במדבר ו כו). ואין לי אלא בברכות, בקורבנות מנין? "זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים" (ויקרא ז לו). ואין לי אלא בכלל, בפרט מנין?³⁵ "זאת תורת העולה" (ויקרא ו ב), "זאת תורת המנחה" (שם ו ז), "זאת תורת החטאת" (ו יח), "זאת תורת האשם" (ז א), "זאת תורת זבח השלמים" (ז יא). ואין לי אלא בקורבנות יחיד, בקורבנות ציבור מנין? "אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם ולנספכיכם ולשלמיכם" (במדבר כט ט).³⁶

והצומח, ובשישי נברא האדם שהוא גם מהעליונים וגם מהתחתונים. וכל זה על מנת לעשות שלום במרומו, שלא יקנא יום בריאה אחד ביום האחר.

²³ שיעקב לא ציווה כדברים האלה. ראה דברינו [לו ישטמנו יוסף](#) בפרשת ויחי.

²⁴ ראה דברינו [וקראת לשלום](#) בפרשת שופטים ושם הראינו שמשה ואף יהושע "מסרבים פקודה" למען השלום – הסיכוי לשלום.

²⁵ המזבח שבנה גדעון בעפרה. ראה שופטים פרק ו.

²⁶ בנושא זה הארכנו לדון בדברינו [שלום בין איש ואשתו](#) בפרשת נשא, וכאן רק נביא שוב את הסיפור על ר' מאיר והאשה שהתעכבה לשמוע את דרשתו והתאחרה להגיע לביתה.

²⁷ הדרשן.

²⁸ לשון שבועה.

²⁹ בנפרד ולא דברו. הוא כך נראה בתוך הבית והיא בחוץ. ושבת כאן היא גם שבוע וגם שבת בראשית.

³⁰ ביטוי למריבה. ראה סנהדרין קה ע"א: "מדין ומואב לא היה להם שלום מעולם. משל לשני כלבים שהיו בעדר והיו צהובין זה לזה". וגם בחפצים דוממים, שמות רבהיב ד: "אש וברד צהובין וז"ל כיון שהגיע זמן מלחמתה של מצרים עשה הקב"ה שלום ביניהם והכו במצרים". אבל צהובים, בעיקר פנים צהובות הוא גם סימן לשובע ושביעות רצון. ראה למשל מסכת נדרים מט ע"ב: "רבי יהודה הוה יתיב קמיה דר' טרפון, אמר ליה רבי טרפון: היום פניך צהובין! אמר ליה: אמש יצאו עבדיך לשדה והביאו לנו תרדין ואכלנום בלא מלח, ואם אכלנום במלח כל שכן שהיו פנינו צהובין".

³¹ נרתעה ופחדה לרקוק בפני ר' מאיר. אידחילת מיניה בנוסח הארמי.

³² היישוב היהודי שאב שבגליל המערבי שרד עד המאה ה-11, התקופה הצלבנית. על מקומו, שוכן היום הכפר הערבי שעב אשר בגוש שגב. [ראה סקירתה של ד"ר רבקה שפק ליסק באתר ארץ הצבי](#).

³³ במספר לא מועט של מקרים, 3 בויקרא רבה, 3 בפסיקתא דרב כהנא ובמדרשים נוספים מצאנו דרשות בשם צמד דרשנים גלילי זה המביאים דברים בשם אומרם: ר' לוי.

³⁴ נוסח ארץ ישראל קדום של סיום תפילת עמידה. נשתייר בברכה מעין שבע שבסוף תפילת ערבית לשבת.

³⁵ היינו באזכור הפרטני של כל קרבן וקרבן ולא רק בפסוק המסכם.

³⁶ חיזוק מהפסוק החותם את פרשת הקרבנות במועדים, ספר במדבר, פרשת פנחס. חזרנו לנושא השלמים ולדרשה של ר' אחא על השלטון שנכנס למדינה ונתייראו ממנו בני המדינה ו"למה שלמים באחרונה? שיש בה מינים הרבה: אימורים למזבח, חזה ושוק לכהנים, עור ובשר לבעלים". שתי דרשות אלה, פותחות וחותרות את סימנים ח-ט בויקרא רבה פרשה ט ומתמקדות בפסוק: "זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים", החותם את פרשת הקרבנות. אפשר שבדרשות אלה נמצא הפתרון לשאלתנו בהערה 14 לעיל: מה פשר המחלוקת בין ר' אלעזר ור' יוסי בר' חנינא? מדוע חשוב לקבוע שבני נח הקריבו עולות ולא שלמים, כשיטת ר' יוסי, או דווקא שלמים כשיטת ר' אלעזר? אם קרבן שלמים הוא "גולת הכותרת" והפרפרת, הוא הקרבן

שבת שלום מחלקי המים

מים אחרונים: בקריאה חוזרת, מצאנו חיזוק למעמדו המיוחד של קרבן שלמים גם באונקלוס. ראה איך הוא מתרגם בפשטות את שמות הקרבנות: עולה – עֶלְתָּא, חטאת – חֲטָתָא, אשם – אֶשְׁמָא, מנחה – מְנַחְתָּא. אבל שלמים הוא מתרגם: קוּדְשִׁיא!

הרצוי משום שיש בו שלום, שלמות ושמחה, שבא בד"כ בנדבה ולפיכך "לעתיד לבוא כל הקורבנות בטילין וקרבן תודה אינו בטל לעולם. כל ההודיות בטלות והודיית תודה אינה בטלה לעולם" (ויקרא רבה כז יב, ראה דברינו [זובח תודה יכבדנני](#)), אם כך, לא מוכן ר' יוסי בר' חנינא "לתת" אותו לבני נח. הוא מעדיף מצב שבו אומות העולם, וגם אבות האומה, ובני ישראל עד רגע לפני מתן תורה וציווי הקרבנות, הקריבו עולות – כליל למזבח. באה תורת הקרבנות ומגדירה פרטי דינים אלה, ומוסיפה קרבן שלא היה מוכר בעולם, קרבן של שותפות ושלום, של "חציו לה' וחציו לכם", חלק לגבוה וחלק להדיוט, קרבן שיש לשתף בו אנשים רבים כי זמן אכילתו ומקומו מוגבלים. קרבן של שלמות ושמחה ובעל תוקף גם כאשר כל הקרבנות יתבטלו. כיצד (גם אחרי שבטל המקדש)? בתפילת הודיה שלעולם לא תתבטל. זה המסר החשוב כל כך לר' יוסי בר' חנינא שלמענו הוא טורח לפרק את כל הוכחותיו וטענותיו של ר' אלעזר ולהציע הוכחות משלו. הוכחות שאינן חזקות מאלה של ר' אלעזר, אבל דורשי רשומות שאהבו את שיטתו חזקה ואמצוה. "עורי צפון" - דבר שהיה ישן ונתעורר. אבל "בואי תימן" - דבר שהוא לחידוש! ומה שיטת ר' אלעזר? מדוע "לא מפריע" לו שבני נח הקריבו שלמים? האם הם הקריבו גם שלמים או רק שלמים? מה לשיטתו החידוש והתוספת של התורה וספר ויקרא לעומת מה שכבר היה בעולם קודם? את זאת נשאיר לשואבי המים מקום להתגדר בו ולהחיש תשובותיהם אלינו.